

Έντυπο Υποβολής Σχεδίου Διδασκαλίας

Όνοματεπώνυμο	Κυριακή Τριανταφυλλίδου
---------------	-------------------------

Υπεύθυνη Δήλωση Επιμορφούμενου/ης: Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Τέλος βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για το ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΩΝ ΤΟΥ Ι.Ε.Π. ΓΙΑ ΤΗΝ **ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ** ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ-ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Παιδαγωγικό πλαίσιο και θεματική ενότητα

Ζητείται από τους ενδιαφερόμενους να σχεδιάσουν τη διδασκαλία τους με βάση τους παρακάτω παράγοντες:

Η διδασκαλία θα πραγματοποιηθεί σε τμήμα 25 μαθητών και μαθητριών Δημοτικού ή Γυμνασίου σε σχολείο ελληνικής πόλης (50-60.000 κατοίκων).

Η διδασκαλία θα διαρκεί δύο διδακτικές ώρες (90 λεπτά).

Η διδασκαλία αφορά ένα δίωρο (1^ο ή 2^ο ή 3^ο) από την 1^η Θεματική Ενότητα από μία τάξη Δημοτικού ή Γυμνασίου.

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1. Δημιουργός του σχεδίου

Όνοματεπώνυμο: Κυριακή Τριανταφυλλίδου

1.1 Βαθμίδα εκπαίδευσης, τάξη, Θεματική Ενότητα στην οποία αφορά η Διδακτική Πρακτική:

Πρωτοβάθμια

☐

Δευτεροβάθμια

☒

Τάξη στην οποία εφαρμόζεται: Β' Γυμνασίου

Θεματική Ενότητα του ΠΣ την οποία υπηρετεί: Μπορούν οι άνθρωποι να εικονίζουν τον Θεό;

1.2 Τίτλος σχεδίου διδασκαλίας (Θέμα)

Η απεικόνιση του Θεού στον χριστιανισμό

1.3 Σκοπός & Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα του σχεδίου διδασκαλίας

Γενικός Σκοπός:

Οι μαθητές/μαθήτριες ενθαρρύνονται και καθοδηγούνται:

- να γνωρίσουν γεγονότα-σταθμούς, συγκρούσεις και κρίσεις της ιστορίας της Χριστιανικής Εκκλησίας (Εικονομαχία) που επηρέασαν αποφασιστικά την πορεία της.
- να αντιληφθούν τη σύνδεση των θρησκευτικών πεποιθήσεων και αξιών με κοινωνικές ιδέες και συμπεριφορές, καθώς και την προέκτασή τους σε στάση ζωής.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα:

Οι μαθητές στο τέλος της διδακτικής ώρας να μπορούν επαρκώς να:

α) αντιπαραβάλλουν τις απόψεις των δύο πλευρών της εικονομαχικής έριδας και αξιολογούν τα επιχειρήματά τους

β) αξιολογούν την έκβαση της εικονομαχίας με γνώμονα τη θέση της εικόνας στον σύγχρονο πολιτισμό

γ) διατυπώνουν τα δικά τους επιχειρήματα για το ζήτημα του εικονισμού του Θεού

1.4 Εμπλεκόμενοι Στόχοι και Επάρκειες της Τάξης

Με βάση τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα του σχεδίου αναφέρετε από το ΠΣ ποιους Γενικούς Στόχους και Επάρκειες της Τάξης υλοποιεί το σχέδιο διδασκαλίας:

Οι μαθητές/μαθήτριες θα μπορούν επαρκώς να:

- Αναλύουν τα γεγονότα της εκκλησιαστικής ιστορίας, ανακαλύπτουν τις υπαρξιακές, κοινωνικές και θεολογικές διαστάσεις τους και αξιολογούν τις συνέπειές τους
- Αιτιολογούν και αξιολογούν στάσεις και συμπεριφορές, χρησιμοποιώντας θεολογικά κριτήρια
- Κατανοούν την πορεία της ζωής μέσα από συγκρούσεις, διάλογο και αναγκαίες συνθέσεις
- Εξασκούνται στη διατύπωση επιχειρημάτων και αντεπιχειρημάτων
- Εκφράζουν τις απόψεις, ιδέες και συναισθήματα με ποικίλους τρόπους (προφορικά, γραπτά, παιχνίδι ρόλων κ.ά.)
- Μαθαίνουν να ακούν τους άλλους, να συντονίζουν συζητήσεις, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, να επικοινωνούν και να διαλέγονται με τους συμμαθητές τους/τις συμμαθήτριάς τους

1.5 Προτεινόμενη Εκπαιδευτική Μέθοδος

Διδακτική Μέθοδος : Βιωματική

Τεχνικές:

Έντεχνος Συλλογισμός (Artful thinking): Αρχή, Μέση, Τέλος

Δραματοποίηση

Χιονοστιβάδα

Δάσκαλος σε ρόλο

Ασκήσεις συνάρτησης

Αντιγνωμίες (Debate)

Ανάγνωση φωναχτά

Κατευθυνόμενος διάλογος

Γράφουν υποχρεωτικά

Ημερολόγιο αξιολόγησης

2.1 Γενική Περιγραφή

Στάδιο 1: Βιώνοντας

Δραστηριότητα 1: Έντεχνος Συλλογισμός (*Artful thinking*): Αρχή, Μέση, Τέλος. Δίνονται σε φύλλο εργασίας μια φωτογραφία δύο φίλων ως προφίλ στο facebook και μία φωτογραφία μιας οικογένειας ή ενός παιδιού σ' ένα πορτοφόλι. Σε ομαδοσυνεργασία οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να συνθέσουν και να καταγράψουν σε χαρτί μέτρου μια σύντομη ιστορία (8-12 προτάσεων) και να τοποθετήσουν μία απ' τις φωτογραφίες ως αρχή, μέση ή τέλος της ιστορίας τους. Στο τέλος της δραστηριότητας ο/η εκπρόσωπος κάθε ομάδας κολλάει στον τοίχο την ιστορία με τη σχετική φωτογραφία και ο παρουσιαστής/η παρουσιάστρια την διαβάζει στην ολομέλεια της τάξης.

Ακολουθεί συζήτηση με τα ερωτήματα:

- Για ποιον λόγο διάλεξε ο/η χρήστης του facebook ή ο/η κάτοχος του πορτοφολιού την συγκεκριμένη φωτογραφία;
- Γιατί έχουμε την ανάγκη να θυμόμαστε αγαπημένα πρόσωπα;

Στάδιο 2: Νοηματοδοτώντας

Δραστηριότητα 1: Δραματοποίηση. Χωρίζονται οι μαθητές/μαθήτριες σε ομάδες και ο/η εκπαιδευτικός δίνει τις εξής οδηγίες: «Έχετε 5 λεπτά να δημιουργήσετε μια σύντομη σκηνή από περιστατικό μιας οικογένειας που μπαίνει στην εκκλησία της γειτονιάς, στην οποία αυτές τις μέρες έχει έρθει μια εικόνα απ' το Άγιο Όρος. Δώστε έμφαση στις σκέψεις και πράξεις των μελών της οικογένειας (γιαγιά, μητέρα, πατέρα, 13χρονος γιος) κατά την προσέγγιση της εικόνας. Η παρουσίασή σας δεν θα πρέπει να ξεπερνά τα 2 λεπτά». Οι σκηνές όλων των ομάδων παρουσιάζονται στην ολομέλεια. Ακολουθεί σύντομος σχολιασμός των παρουσιάσεων. (Εναλλακτικά, ο εκπαιδευτικός απευθύνεται στις ομάδες μαθητών/μαθητριών τους δίνει την συνθήκη προσκυνήματος εικόνας στην ενορία και ζητά να συζητήσουν και καταγράψουν τι σκέφτεται και τι κάνει η μητέρα, η γιαγιά, ο 13χρονος γιος. Ακολουθεί παρουσίαση στην ολομέλεια και σύντομος σχολιασμός).

Δραστηριότητα 2: Χιονοστιβάδα. Μοιράζεται φύλλο εργασίας με τις εξής ερωτήσεις:

- Γιατί ένας Ναός έχει συνήθως πολλές εικόνες;
- Πώς εκδηλώνουν οι πιστοί την ευλάβειά τους στις εικόνες;
- Φανταστείτε έναν Ναό χωρίς καθόλου εικόνες. Πιστεύετε θα ήταν καλύτερος ή χειρότερος από αυτούς που έχουν αγιογραφίες και εικόνες και γιατί; Πώς θα αισθανόσασταν μέσα σε έναν τέτοιο Ναό;

Κάθε μαθητής/μαθήτρια συνεργάζεται σε δυάδα και καταγράφει τις απαντήσεις. Η δυάδα επαναλαμβάνει την διαδικασία με άλλη δυάδα, στη συνέχεια σε οκτάδα και τέλος οι οκτάδες ανακοινώνουν σε ολομέλεια τις απαντήσεις τους μέσω των εκπροσώπων που επέλεξαν.

Ακολουθεί σύντομη συζήτηση και ανακεφαλαίωση.

Στάδιο 3: Αναλύοντας

Δραστηριότητα 1: Δάσκαλος σε ρόλο. Ο /Η εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές/στις μαθήτριες ότι θα μεταφερθούν νοερά 1300 χρόνια πίσω. Κρατώντας για φυλαχτό μια μικρή εικόνα τυλιγμένη με ύφασμα, για να την κρύβει από τα αδιάκριτα βλέμματα, δηλώνει ότι είναι ένας κάτοικος της Κωνσταντινούπολης του Βυζαντίου του 730 μ.Χ. Αφηγείται το ιστορικό πλαίσιο της εικονομαχίας (βλ. υποστηρικτικό υλικό 1). Ακολουθεί σύντομη συζήτηση: Πώς κρίνετε την απόφαση του Λέοντα;

Δραστηριότητα 2: Ασκήσεις συνάρτησης. Μοιράζονται φύλλα εργασίας, όπου παρατίθενται αποσπάσματα από ρήσεις προσωπικοτήτων της εποχής της εικονομαχίας. Οι μαθητές/μαθήτριες

ατομικά αντιστοιχούν κάθε ρήση με τις σκέψεις των Βυζαντινών, ανάλογα με τις πεποιθήσεις που εκφράζει ο /η καθένας, και δηλώνουν αν είναι εικονόφιλος ή εικονομάχος.

Δραστηριότητα 2: Αντιγνωμίες (debate). Οι μαθητές/μαθήτριες χωρίζονται σε ομάδες. Με βάση την εισαγωγή του Δασκάλου σε ρόλο και τα κείμενα του φύλλου εργασίας της 1^{ης} Δραστηριότητας, διατυπώνουν και καταγράφουν 2 επιχειρήματα που χρησιμοποιούν οι εικονομάχοι και 2 επιχειρήματα που χρησιμοποιούν οι εικονόφιλοι. Στη συνέχεια καλούνται δύο ομάδες και ορίζεται απ' τον/την εκπαιδευτικό το ποια πλευρά θα εκπροσωπήσουν. Η υπόλοιπη ομάδα σε ρόλο Κριτών αποφασίζουν με επιχειρήματα ποια ομάδα είναι πιο πειστική στην επιχειρηματολογία της και γιατί.

Δραστηριότητα 3: Ανάγνωση φωναχτά. Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει τον Όρο Πίστης της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου, με την οποία και έληξαν οι εικονομαχικές έριδες (Βλ. Υποστηρικτικό Υλικό 2). Τον μοιράζει σε φωτοτυπίες στους μαθητές/μαθήτριες με την οδηγία να τον κολλήσουν στο τετράδιό τους (ημερολόγιο Θρησκευτικών). Από κάτω απαντούν γραπτώς στην ερώτηση «Επιτρέπεται να εικονίζουμε τον Θεό και γιατί;» (1-2 προτάσεις). Ακολουθεί συζήτηση και ανακεφαλαίωση.

Στάδιο 4: Εφαρμόζοντας

Δραστηριότητα 1: Κατευθυνόμενος διάλογος. Ο/Η εκπαιδευτικός απευθύνει τα εξής ερωτήματα στην τάξη:

- Πού βλέπουμε εικόνες στην εποχή μας;
- Γιατί τις χρησιμοποιούν οι πιστοί;

Δραστηριότητα 2: Γράφουν υποχρεωτικά: Ο/Η εκπαιδευτικός κολλάει μια χάρτινη εικόνα (κατά προτίμηση μεγέθους Α4) στο μέσο του πίνακα. Οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να γράψουν σε ένα αυτοκόλλητο χαρτάκι μια σκέψη που τους γεννιέται βλέποντας την εικόνα και να το κολλήσουν γύρω από την εικόνα στον πίνακα.

Αξιολόγηση- αναστοχασμός:

Οι μαθητές/μαθήτριες απαντούν γραπτώς στο ημερολόγιό τους με 1-2 προτάσεις στα εξής ερωτήματα:

- Τι καινούργιο έμαθα σήμερα;
- Τι χρήσιμο έμαθα και μπορεί να το χρησιμοποιήσω στο μέλλον;
- Αυτό που μου άρεσε περισσότερο στο μάθημα ήταν ...
- Αυτό που δεν μου άρεσε καθόλου στο μάθημα ήταν ...
- Γράφω μια σκέψη κι ένα συναίσθημα για τη σημερινή συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας της τάξης μου:

Το περίγραμμα της Διδασκαλίας

α/α	Στάδια διδασκαλίας	Χρόνος	Εκπαιδευτική Τεχνική (πολύ σύντομη περιγραφή)	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα που υπηρετούνται
1	Βιώνοντας	15' λεπτά	Έντεχνος Συλλογισμός (Artful thinking): Αρχή, Μέση, Τέλος: Καταγραφή ιστορίας στην οποία αξιοποιείται μια φωτογραφία που δίνεται ως αρχή, μέση ή τέλος αυτής.	
2	Νοηματοδοτώντας	25' λεπτά	Δραματοποίηση: Θεατρικός αυτοσχεδιασμός πάνω σε μια συνθήκη που δίνεται. Χιονοστιβάδα: Συνεργασία σε δυάδες, τετράδες και οχτάδες.	Αξιολογούν την έκβαση της εικονομαχίας με γνώμονα τη θέση της εικόνας στον σύγχρονο πολιτισμό. Διατυπώνουν τα δικά τους επιχειρήματα για το ζήτημα του εικονισμού του Θεού
3	Αναλύοντας	35' λεπτά	Δάσκαλος σε ρόλο: Ο /Η εκπαιδευτικός υποδύεται ένα πρόσωπο μιας εποχής για να δώσει πληροφορίες που αφορούν το μάθημα. Ασκήσεις συνάρτησης: Αντιστοίχιση κειμένων με απόψεις. Αντιγνωμίες (debate): Οι μαθητές/μαθήτριες σε ομάδες επιχειρηματολογούν σε αντικρουόμενες απόψεις. Ανάγνωση φωναχτά: Διαβάζεται κείμενο στην ολομέλεια της τάξης.	Αντιπαραβάλλουν τις απόψεις των δύο πλευρών της εικονομαχικής έριδας και αξιολογούν τα επιχειρήματά τους
4	Εφαρμόζοντας	10' λεπτά	Κατευθυνόμενος διάλογος: Συντονισμός συζήτησης από εκπαιδευτικό. Γράφουν υποχρεωτικά: Με αφορμή ένα ερέθισμα (εικόνα) οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν μια σύντομη σκέψη.	Διατυπώνουν τα δικά της επιχειρήματα για το ζήτημα του εικονισμού του Θεού. Αξιολογούν την έκβαση της εικονομαχίας με γνώμονα τη θέση της εικόνας στον σύγχρονο πολιτισμό
5	Αξιολόγηση Αναστοχασμός	5' λεπτά	Συμπλήρωση ημερολογίου: Γραπτή ατομική απάντηση μαθητών/μαθητριών σε ερωτήματα αναστοχασμού.	Εκφράζουν τις απόψεις, ιδέες και συναισθήματα με ποικίλους τρόπους (προφορικά, γραπτά, παιχνίδι ρόλων κ.ά.)

Βιβλιογραφικές πηγές σχεδίου:

- Bobrinskoy, B. *Σύντομη Ανασκόπηση της Εικονομαχίας*, διαθέσιμο στο http://www.myriobiblos.gr/texts/greek/contacts_bobrinskoy_querelle.html
- Diehl, C. (2011). *Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας*, τ. α', Αθήνα: Ηλιάδης.
- Ware, K. Μητροπολίτης Διοκλείας, (1996). *Η Ορθόδοξη Εκκλησία*, Αθήνα: Ακρίτας.
- Βασίλειφ, Α. (1995). *Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας*, τ. α', Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος.
- Γιακωβάκη, Ν. Κάσδαγλη, Α. Κιουσοπούλου, Τ. Κονόρτας, Π. Μπενβενίστε, Ρ. Τελέλης, Γ. Λίγη *ακόμα ιστορία*, Β' Γυμνασίου, κεφ 3, ΟΕΔΒ, διατίθεται στο <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/263>
- Ιστοσελίδα ΙΕΠ, *Προτεινόμενο Υλικό για την επεξεργασία των Θεματικών Ενοτήτων, Νέα Προγράμματα Σπουδών στα Θρησκευτικά, Θ.Ε. 1 Β' Γυμνασίου*, διατίθεται στο http://www.iep.edu.gr/index.php/el/?option=com_content&view=article&id=451
- Κουκουνάρας- Λιάγκης, Μ. (2015). *Επιστήμες της Παιδαγωγικής και πρώτη εφηβεία: Συμβολή στη διδακτική μεθοδολογία της Θρησκευτικής Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Gutenberg.

2.2 Υλικοτεχνική Υποδομή

- Χαρτί μέτρου
- Μαρκαδόροι
- Πλαστελίνη επικόλλησης στον τοίχο
- Φύλλα εργασίας
- Εικόνα Χάρτινη μεγέθους Α4
- Αυτοκόλλητα χαρτάκια
- Μικρή ξύλινη εικόνα και ύφασμα για τον δάσκαλο σε ρόλο

2.3 Φύλλα Εργασίας

Βιώνοντας

Ομαδοσυνεργασία. Μοιράστε, σε 1 λεπτό, τους παρακάτω ρόλους και αρμοδιότητες στην ομάδα σας:

Συντονιστής συζήτησης: Συντονίζει τη συζήτηση ανάμεσα στα μέλη της ομάδας.

Γραμματέας ομάδας: Γράφει τις εργασίες της ομάδας σε κόλλα χαρτί με τα ονόματα των μελών στο πάνω μέρος.

Παρουσιαστής ομάδας: Παρουσιάζει στο τέλος τις εργασίες της ομάδας.

Εκπρόσωπος ομάδας: Απευθύνεται στον εμπυχωτή εκ μέρους της ομάδας.

Αναγνώστης ομάδας: Διαβάζει το Φύλλο Εργασίας και τα κείμενα σε όλη την ομάδα.

Έντεχνος Συλλογισμός (Artful thinking): Αρχή, Μέση, Τέλος.

Από τις παρακάτω φωτογραφίες διαλέξτε μία. Συνθέστε μια μικρή ιστορία (8-12 προτάσεων) και εντάξτε σε αυτήν την φωτογραφία που επιλέξατε τοποθετώντας την στην αρχή, ή στη μέση, ή στο τέλος της. Έχετε 15'.

Νοηματοδοτώντας

Χιονοστιβάδα.

Απάντησε γραπτώς (1-2 προτάσεις) κάθε ερώτηση που ακολουθεί. Στη συνέχεια συζήτησε τις απαντήσεις σου με τον διπλανό σου/την διπλανή σου, μετά με την διπλανή δυάδα, στη συνέχεια σε οκτάδα. Τέλος αποφασίστε ποιος/ποια από τους παρουσιαστές θα εκπροσωπήσει την οκτάδα και αυτός/αυτή θα ανακοινώσει τις απαντήσεις στην ολομέλεια. Για κάθε στάδιο έχετε 2'.

- Γιατί ο Ναός έχει τόσες πολλές εικόνες;
- Πώς εκδηλώνουν οι πιστοί την ευλάβειά τους στις εικόνες;
- Φανταστείτε έναν Ναό χωρίς καθόλου εικόνες. Πιστεύετε θα ήταν καλύτερος ή χειρότερος από αυτούς που έχουν αγιογραφίες και εικόνες και γιατί; Πώς θα αισθανόσασταν μέσα σε έναν τέτοιο Ναό;

Κάθε μαθητής/μαθήτρια συνεργάζεται σε δυάδα και καταγράφει τις απαντήσεις. Η δυάδα επαναλαμβάνει την διαδικασία με άλλη δυάδα, στη συνέχεια σε οκτάδα και τέλος οι οκτάδες ανακοινώνουν σε ολομέλεια τις απαντήσεις τους.

Ασκήσεις συνάρτησης.

- Α. Αντιστοίχισε τα βιβλικά αποσπάσματα και τις ρήσεις προσωπικοτήτων τις εποχής τις εικονομαχίας με τις σκέψεις των Βυζαντινών, ανάλογα με τις πεποιθήσεις που εκφράζει ο καθένας.
Β. Σημείωσε ποιος είναι εικονομάχος και ποιος εικονόφιλος. Έχεις 10'

1) Δεν θα κατασκευάσεις για σένα είδωλα και κανενός είδους ομοίωμα που να αντιπροσωπεύει οτιδήποτε βρίσκεται ψηλά στον ουρανό ή εδώ κάτω στη γη ή μέσα στα νερά, κάτω απ' τη γη. Δεν θα τα προσκυνάς ούτε θα τα λατρεύεις, γιατί εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός σου.

Έξοδος 20, 4-5

2) Οι εικόνες αναπληρώνουν τα είδωλα και άρα αυτοί που τις προσκυνούν είναι ειδωλολάτρες [...]. Όμως δεν πρέπει να προσκυνούμε κατασκευάσματα των ανθρώπινων χειρών και κάθε είδους ομοίωμα [...]. Πληροφόρησέ με ποιος μας κληροδότησε αυτή την παράδοση, δηλαδή να σεβόμαστε και να προσκυνούμε κατασκευάσματα χειρών, ενώ ο Θεός απαγορεύει την προσκύνηση, και εγώ θα συμφωνήσω ότι αυτό είναι νόμος του Θεού.

Απόσπασμα από επιστολή του Λέοντος Γ' στον πάπα Γρηγόριο Β', Travaux et memoires 3 (1968)

3) Εφόσον προσκυνώ και σέβομαι το σταυρό και τη λόγχη, τον κάλαμο και τον σπόγγο, με τα οποία οι θεοκτόνοι Ιουδαίοι προσέβαλαν και σκότωσαν τον Κύριό μου, γιατί όλα αυτά στάθηκαν όργανα του έργου της σωτηρίας των ανθρώπων, πώς να μην προσκυνήσω και τις εικόνες που κατασκευάζουν οι πιστοί με αγαθή προαίρεση και με σκοπό τη δοξολογία και την ανάμνηση των παθημάτων του Χριστού; Και εφόσον προσκυνώ την εικόνα του σταυρού που κατασκευάζεται από οποιοδήποτε υλικό, πώς να μην προσκυνήσω την εικόνα του Χριστού που κατέστησε σωτήριο τον σταυρό; Ότι δεν προσκυνώ την ύλη είναι φανερό, διότι, αν καταστραφεί το εκτύπωμα ενός σταυρού που είναι κατασκευασμένος από ξύλο, παραδίδω το ξύλο στη φωτιά. Το ίδιο συμβαίνει και με το ξύλο των εικονισμάτων, όταν αυτά καταστραφούν.

Ιωάννης Δαμασκηνός, Περί εικόνων, Λόγος δεύτερος, κεφ. 19, Migne, Patrologia Graeca, τ. 94, στήλη 1305

4) Στα παλιά τα χρόνια ο Θεός, ο ασώματος και απεριγράφτος, δεν αναπαριστανόταν καθόλου. Τώρα όμως που εμφανίστηκε με σάρκα ο Θεός και έζησε ανάμεσα στους ανθρώπους, ζωγραφίζω την εικόνα του Θεού που μπορεί να γίνει ορατή (τον Ιησού). Δε λατρεύω την ύλη (από μόνη της), αλλά τον Δημιουργό της ύλης. Αυτόν που για χάρη μου έγινε ύλη και καταδέχτηκε να κατοικήσει στην ύλη, που μέσω της ύλης κατεργάστηκε τη σωτηρία μου. Δε θα πάψω να σέβομαι την ύλη (την αγιασμένη με τη σάρκωση του Κυρίου) που έγινε αιτία της σωτηρίας μου.

Ιωάννης Δαμασκηνός, Προς τους διαβάλλοντας τας αγίας εικόνας 1, 16 PG 94, 1245A

5) Με ποιον θέλετε να παρομοιάστε τον Θεό; Και ποιο ομοίωμα να πείτε πως Του μοιάζει;
Ησαΐας 20, 18

6) Δεν προσκυνείται η ουσία (η ύλη) της εικόνας, αλλά η μορφή του πρωτοτύπου που έχει αποτυπωθεί πάνω σ' αυτήν, αφού η ουσία της εικόνας δεν είναι προσκυνητή. Διότι δεν είναι η ύλη εκείνο που προσκυνείται αλλά το πρωτότυπο μαζί με τη μορφή του χωρίς συμπροσκύνηση της ουσίας. Κι αν προσκυνείται η εικόνα, μία είναι η προσκύνηση αυτής και του πρωτοτύπου, όπως ακριβώς μία και η αυτή είναι η ομοιότητα. Δεν εισάγεται λοιπόν, όταν προσκυνείται η εικόνα, άλλη προσκύνηση παραλλήλως προς την προσκύνηση του πρωτοτύπου.

Θεόδωρος Στουδίτης, Γ' Αντιρρητικός Λόγος κατά Εικονομάχων

7) Γιατί οι Χριστιανοί παθαίνουν ήττες από τους εθνικούς; Επειδή λατρεύονται οι εικόνες [...]. Γι' αυτό σκοπεύω να τις καταστρέψω. [...] Οι αυτοκράτορες που δέχτηκαν και λάτρεψαν τις εικόνες πέθαναν στην εξορία ή στη μάχη. Αυτοί όμως που δεν τις λάτρεψαν πέθαναν στο κρεβάτι τους και τάφηκαν με τιμές στους αυτοκρατορικούς τάφους κοντά στο ναό των Αγ. Αποστόλων. Εγώ επιθυμώ να μιμηθώ τη δεύτερη κατηγορία και να τις καταστρέψω, για να μακροημερεύσω και εγώ και ο γιος μου και η δυναστεία μας να βασιλεύσει ως την 4η και 5η γενιά.

Επιστολή Λέοντα Ε' για την εικονολατρία, Scriptor incertus de Leone Bardae filio, έκδ. I. Bekker, Bonn 1842, 349.

Όταν ο Θεός πήρε
σάρκα, Τον είδαμε. Άρα
μπορούμε να Τον
εικονίσουμε.

Δεν βλέπεις πόσες συμφορές
μας βρήκανε; Είναι επειδή
γίναμε ειδωλολάτρες. Μας
τιμωρεί ο Θεός!

Τίποτα και κανένας δεν
μοιάζει με τον Θεό!

Δεν προσκυνώ
το ξύλο, αλλά
την μορφή
που εικονίζεται.

Οι εικόνες είναι
είδωλα!

Μα δεν προσκυνώ το ξύλο,
αλλά αυτό που απεικονίζεται
πάνω του! Αλλιώς είναι ένα
άχρηστο παλιόξυλο.

Ο ίδιος ο Θεός
μάς απαγόρευσε
να φτιάχνουμε είδωλα
στη 2^η από τις 10 εντολές
που μας έδωσε.

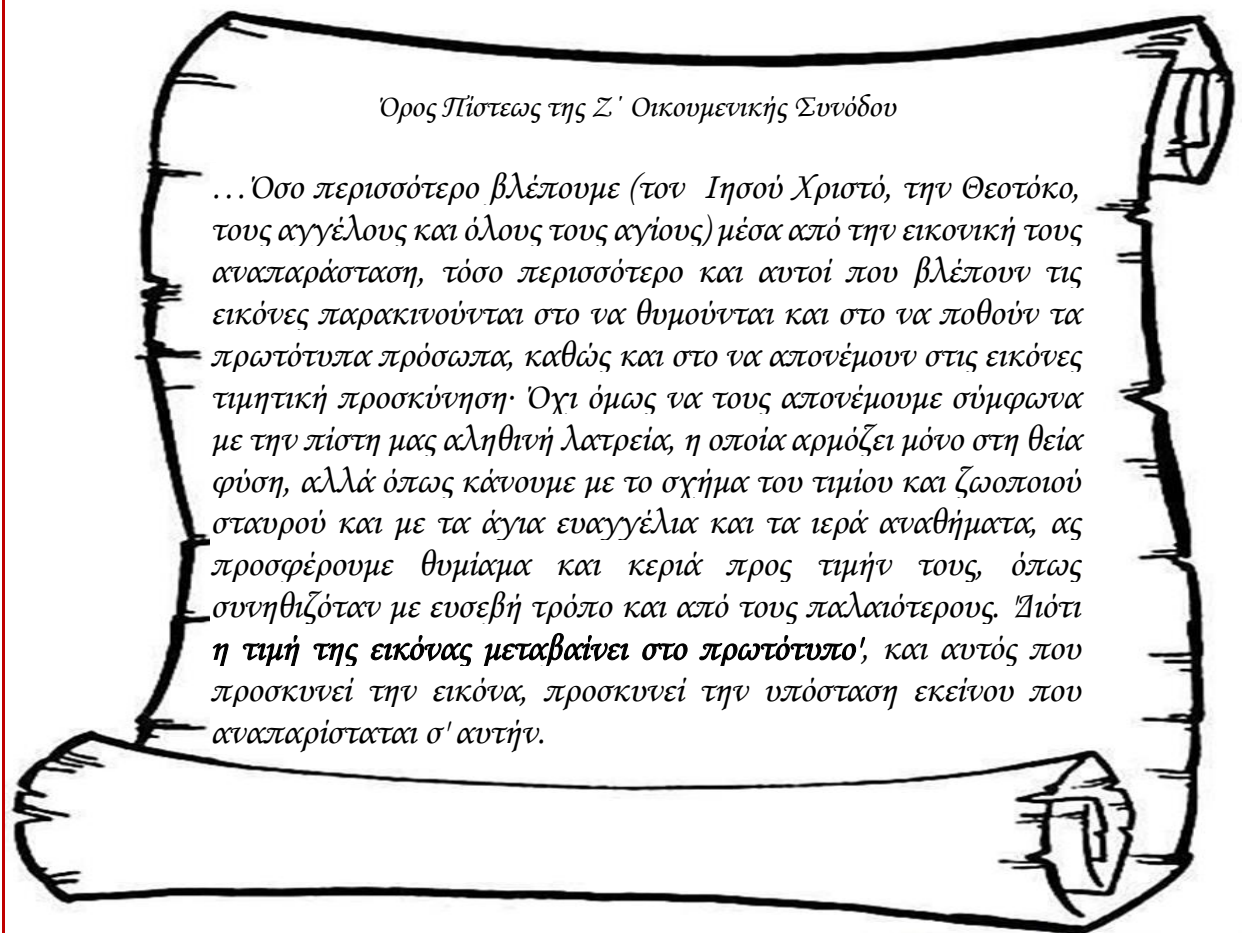

Αναλύοντας

Ημερολόγιο

Κόλλησε στο ημερολόγιό σου τον Όρο Πίστεως της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου, δηλαδή την απόφαση της Συνόδου σχετικά με την προσκύνηση των εικόνων. Στη συνέχεια απάντησε γραπτώς με 1-2 προστάσεις στην ερώτηση:

Επιτρέπεται να εικονίζουμε τον Θεό και γιατί;
Έχεις 5'.

2.4 Υποστηρικτικό Υλικό

1. Για Αναλύοντας, Δάσκαλος σε ρόλο:

«Βρισκόμαστε στον 8^ο μ.Χ. αιώνα. Αυτοκράτορας της Βυζαντινής αυτοκρατορίας μας είναι ο Λέοντας Γ' ο Ίσαυρος ο οποίος επειδή θέλει να εκσυγχρονίσει και να αλλάξει την αυτοκρατορία εφαρμόζει καινούργιους νόμους. Ένας από τους καινούργιους νόμους απαγορεύει την προσκύνηση των εικόνων. Ξέρετε, ο Λέοντας κατάγεται από την Συρία, μια περιοχή που, παρότι είναι χριστιανική, επηρεάζεται πολιτιστικά από τις γειτονικές χώρες που έχουν θρησκευματα προσκύνησης ανεικονικά (Ιουδαϊσμός και Ισλάμ), δηλαδή η οποιαδήποτε απεικόνιση του Θεού θεωρείται ειδωλολατρία. Όταν πρωτοήρθε λοιπόν ο Λέοντας στη Βυζαντινή πρωτεύουσα έβλεπε πολλές δεισιδαίμονες προλήψεις και υπερβολές να χουν συνδεθεί με την προσκύνηση των εικόνων. Έβλεπε τους πιστούς των λαϊκότερων κυρίως στρωμάτων και τους αμόρφωτους μοναχούς να αποδίδουν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στην προστατευτική δύναμη όχι πια του εικονιζόμενου προσώπου, αλλά του ίδιου του αντικειμένου, της εικόνας, τελώντας παράλογες πράξεις, που θύμιζαν ειδωλολατρία: Άλλοι κατά τη βάπτιση έφερναν την εικόνα στη θέση του αναδόχου, άλλοι έπαιρναν από το χρώμα της ξύσμα, το οποίο αναμείγνυαν στη θεία μετάληψη ή το μεταχειρίζονταν για θεραπευτικούς σκοπούς. Έτσι ο Λέοντας θεώρησε πως ήταν πιο σωστό θεολογικά το να μην προσκυνούνται οι εικόνες. Όμως ο κόσμος αντέδρασε. Διότι εκτός από αυτούς που έβλεπαν και χρησιμοποιούσαν δεισιδαιμονικά τις εικόνες, υπήρχαν και οι πιστοί που αγαπούσαν τις εικόνες, επειδή τους θύμιζαν το Θεό και αγαπημένους αγίους. Όμως ο Λέοντας ήταν αποφασισμένος κι έτσι άρχισε ένας πόλεμος εναντίον των εικόνων, μια *εικονομαχία*.

Αυτή η απαγόρευση τάρaxe emás τους Βυζαντινούς και μας δίχασε σε δύο αντίπαλες παρατάξεις: Στους *εικονομάχους*, που συμφωνούν με τον αυτοκράτορα, και στους *εικονόφιλους/εικονολάτρες* που υπερασπίζονται την προσκύνηση των εικόνων. Ήδη πολλές εικόνες και ψηφιδωτά καταστράφηκαν και πολλοί εικονόφιλοι τιμωρήθηκαν: Σε άλλους δημεύουν τις περιουσίες, άλλους τους εξορίζουν και άλλους τους διαπομπεύουν δημόσια και τους σφραγίζουν το μέτωπο γράφοντας με πυρωμένο σίδηρο λόγια χλευαστικά για τις εικόνες...

Κάποιοι όμως θεολόγοι σπεύδουν να υπερασπιστούν την προσκύνηση των εικόνων. Ξεχωρίζουν ο μοναχός Θεόδωρος ο Στουδίτης και ο σπουδαίος συγγραφέας που ζει στο διπλανό Χαλιφάτο, ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός».

2. Για το Αναλύοντας, Ανάγνωση φωναχτά:

«...Όσο περισσότερο βλέπουμε (τον Ιησού Χριστό, την Θεοτόκο, τους αγγέλους και όλους τους αγίους) μέσα από την εικονική τους αναπαράσταση, τόσο περισσότερο και αυτοί που βλέπουν τις εικόνες παρακινούνται στο να θυμούνται και στο να ποθούν τα πρωτότυπα πρόσωπα, καθώς και στο να απονέμουν στις εικόνες τιμητική προσκύνηση. Όχι όμως να τους απονέμουμε σύμφωνα με την πίστη μας αληθινή λατρεία, η οποία αρμόζει μόνο στη θεία φύση, αλλά όπως κάνουμε με το σχήμα του τιμίου και ζωοποιού σταυρού και με τα άγια ευαγγέλια και τα ιερά αναθήματα, ας προσφέρουμε θυμίαμα και κεριά προς τιμήν τους, όπως συνηθιζόταν με ευσεβή τρόπο και από τους παλαιότερους. **Διότι η τιμή της εικόνας μεταβαίνει στο πρωτότυπο**, και αυτός που προσκυνεί την εικόνα, προσκυνεί την υπόσταση εκείνου που αναπαρίσταται σ' αυτήν».

Όρος Πίστεως της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τι μαθαίνουν οι μαθητές και πώς αξιολογείται

1. Αναγνωρίζουν την ύπαρξη και αξία (αισθητική, πνευματική, συναισθηματική κ.λπ.) των εικόνων στους σύγχρονους ναούς, τα σπίτια και τους δημόσιους χώρους, και τους ποικίλους τρόπους προσκύνησής τους. Αξιολογείται με την δραματοποίηση περιστατικού προσκύνησης εικόνας, την καταγραφή σκέψεων και τη συζήτηση σε χιονοστιβάδα, τον κατευθυνόμενο διάλογο στο τέλος του μαθήματος και τις σκέψεις γύρω από την εικόνα στον πίνακα.
2. Ταξινομούν και αντιπαραθέτουν τις πεποιθήσεις και διδασκαλίες των βασικών πρωταγωνιστών της εικονομαχίας. Αξιολογείται με την άσκηση συνάρτησης και τις αντιγνώμεις.
3. Επιχειρηματολογούν με θεολογικά κριτήρια στο ζήτημα του εικονισμού του Θεού. Αξιολογείται με την καταγραφή των επιχειρημάτων τους στο ημερολόγιο, κάτω από τον Όρο Πίστεως της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου.
4. Συνεργάζονται και εκφράζονται. Αξιολογείται μέσα από τις ομαδοσυνεργασίες και την δραματοποίηση.
5. Εξηγούν τι έμαθαν. Αξιολογείται στο ημερολόγιο.